

บทที่ ๔

คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในบทนี้จะได้ศึกษาถึงคุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ โดยจะศึกษาในประเด็นเหล่านี้คือ (๑) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านพุทธศิลป์ (๒) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านจิตใจ (๓) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านความสามัคคี (๔) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนา (๕) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ที่ได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา (๖) สรุปวิเคราะห์

๔.๑. คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านพุทธศิลป์

งานด้านพุทธศิลป์เป็นงานที่บ่งบอกถึงความสัญลักษณ์ อัตลักษณ์ของความเป็นพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเทศไทย ความงดงามอ่อนช้อยของศิลปะของคนไทยที่ผ่านทางพระพุทธศาสนา ปรากฏออกมาเป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุต่างๆ ที่มีทั้งความสวยงาม และบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่ชาวต่างชาติต่างทั้งในฝีมือของช่างชาวไทยมาแล้ว ความสวยงามของอุโบสถ บอกผ่านมาเป็นลักษณะและเอกลักษณ์ของรูปทรงอาคาร พระประธานพระพุทธรูปปางต่างๆ จิตรกรรมฝาผนังทั้งหลายเหล่านี้เป็นต้น เรื่องราวความงดงามทั้งหลายได้สืบทอดและส่งต่อมายังปัจจุบัน ซึ่งยังคงมีให้เห็นโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น การสร้างวัดอุทยานของวัดในปัจจุบัน รวมทั้งการสร้างอุโบสถกลางน้ำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั่นเอง

อุโบสถกลางน้ำ ก่อสร้างจากวัสดุที่ใช้ในปัจจุบัน แต่รูปแบบเป็นทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น อาคารอุโบสถสร้างเป็นลักษณะซ้อนรูป เมื่อมองจากด้านนอกจะเห็นอุโบสถชั้นเดียว อุโบสถกลางน้ำ เมื่อมองเข้าไปจะเห็นศาลารายรอบ ถือเป็นสัญลักษณ์ของจักรวาลหรือเขาพระสุเมรุที่มีเขาตัดตบริภัณฑ์ล้อมรอบ เมื่อมองผ่านประตูด้านหน้าหรือหน้าต่างเข้าไปจะเห็น พระประธานในอุโบสถเป็นสัญลักษณ์แทนพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงประทับเหนือฐานชุกชี พระพักตร์เพ่งไปยังภาพมารผจญบนผนังสกัดด้านหน้า บ่งบอกถึงความมุ่งมั่นที่จะเผชิญกับความทุกข์และกิเลสเพื่อเอาชนะให้ได้แล้วตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนบนผนังสกัดด้านหลังเป็นภาพพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นการฝากฝังหลักธรรมของพระพุทธองค์ให้แก่พระสาวก และช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลต่อไป

พุทธศิลป์ คือศิลปกรรมที่สร้างขึ้นรับใช้พระพุทธศาสนาโดยตรง ทั้งในด้านจิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรม ในลัทธิมหายาน และเถรวาท เริ่มต้นจากพุทธศิลป์ที่งดงาม แสดงให้เห็นถึงศรัทธาในสิ่งที่ตั้งงามพุทธศิลป์ จึงงดงามและทรงคุณค่าเสมอมาเพราะชาวพุทธ ศรัทธาในพระผู้มีพระภาคเจ้านั่นเอง แสดงให้เห็นถึงความเพียรพยายามสร้างสิ่งทั้งงามนี้จาก ศรัทธาในสิ่งที่ตั้งงาม นอกจากนี้พุทธศิลป์ที่สวยงาม เป็นสิ่งที่โน้มน้าวให้คนนั้นสนใจในความ งามทางพุทธศิลป์ จากนั้นก็เกิดศรัทธาตามมา ในอีกมุมหนึ่ง พุทธศิลป์ เป็น "วัฒนธรรม" ของมนุษย์ ที่เกิดขึ้นการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ในแง่มุมของความเชื่อความศรัทธา พุทธศิลป์ จึงอาจจะสวย หรืออาจจะไม่สวยก็ได้ แต่มีความหมายที่สามารถสื่อถึงความต้องการ ทางจิตใจของมนุษย์ อาจจะเป็นพุทธบูชา อาจจะเป็นงานศิลปหัตถกรรม หรืออาจเป็น สัญลักษณ์ เพื่อการสืบทอดรหัสธรรมทางความคิดของตน เช่น การกำเนิดของปางต่างๆในพระพุทธรูป การบันทึกประวัติศาสตร์ เป็นต้น

พระครูปลัดมารุต วรมงคล โณ คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย แสดงความคิดเห็นในเรื่อง คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำใน ด้านพุทธศิลป์ ไว้ว่า อุโบสถ คือ สถานที่ทำสังฆกรรมของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งสมัย โบราณในสมัยพุทธกาล เวลาทำกิจกรรมหรือสังฆกรรมในพระพุทธศาสนาจะทำในบริเวณป่า กำหนดขอบเขตว่าตรงนี้เป็นสังฆกรรม แต่ไม่สามารถที่จะป้องกันคนภายนอกเข้ามาได้ เนื่องจากว่าสังฆกรรมบางอย่างป้องกันคนเข้ามาจำเป็นต้องมีเฉพาะแต่พระเท่านั้น ต่อมาจึงมี การสร้างเป็นอาคารขึ้นมาเพื่อที่จะให้เป็นสัดส่วนในการทำสังฆกรรม เช่น บวชพระ หรือ สวดปาติโมกข์ ซึ่งเมื่อเริ่มก่อสร้างได้คำนึงถึงเรื่องศิลปะหรือพุทธศิลป์เข้ามามีส่วนด้วย อุโบสถ ที่สร้างจะอยู่ในรูปทรงไหนขึ้นอยู่กับภูมิภาคภาคนั้น ด้วย เช่น ภาคเหนืออุโบสถจะเป็นอีก ลักษณะหนึ่ง ภาคอีสานจะแตกต่างจากอุโบสถของภาคเหนือ ของภาคกลางจะแตกต่างจากของ ภาคเหนือภาคอีสาน ภาคใต้ก็ต่างกันอันนี้ขึ้นอยู่กับท้องถิ่นนั้น ที่ทำให้ความเป็นพุทธศิลป์ของ อุโบสถไม่เหมือนกัน แต่ว่าเป้าหมายคือการทำสังฆกรรม

อุโบสถในสมัยโบราณท่านเปรียบเสมือนเรือหงส์ที่จะบรรทุกคนข้ามฝั่งแห่งความชั่ว ไปถึงฝั่งแห่งความดี นั้นหมายความว่าคนที่ไปอุโบสถเปรียบเสมือนไปลงเรือหงส์ข้ามจากฝั่ง ความชั่วความไม่ดีไม่งามไปสู่ฝั่งของความดีคือมรรคผลนิพพาน ในแง่ของศิลปะหรือพุทธศิลป์ เขาจึงสร้างให้มีความหมาย บางที่อุโบสถมันมีเสาทั้งหมด แปดเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หรือเสากลม ก็ มีความหมาย เช่น แปดเหลี่ยมอาจหมายถึงมรรค ๘ สี่เหลี่ยมหมายถึง อริยสัจ ๔ เสากลม อาจจะหมายถึง นิพพาน มีความหมายในแง่พุทธศิลป์เช่นกัน อุโบสถนั้นภายในมีพระประธาน พระโมคคัลลานะ พระสาวิตรี และพุทธสาวก ตลอดทั้งจณภาพจิตรกรรมฝาผนังทั้งในเรื่องพุทธ ประวัติ อันนี้เป็นเรื่องของอุโบสถในแง่พุทธศิลป์อีกเช่นกัน

เพราะฉะนั้นการรักษาคุ้มครองการรักษาสิ่งที่สำคัญที่สุดในวัดวาอารามแต่ละแห่งเขาจะสร้างในกรณีพิเศษ นี่คือนิเวศของการรักษา

ในด้านของการปฏิบัติหรือมีผลต่อทางด้านจิตใจ มีการตีความว่าเป็นสถานที่สงบ ร่มรื่น ปลอดภัยจากผู้คนรบกวน สิ่งรบกวน มีนัยยะอีกประการหนึ่งก็คือ พระนิพพาน คือความสงบ น้ำรอบๆ หมายถึงวัฏจักร โลภะ พ้นจากน้ำขึ้นมาหมายถึงโลกุตระ ความสุขที่อยู่เหนือโลกียสุข เหมือนดอกบัว เกิดแต่ตมแต่ไม่เปื้อนตม

สรุปตามความเห็น ดร.แสวง นิลนามะ การสร้างอุโบสถกลางน้ำมี ๒ นัยยะ ๑) ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ ๒) มีนัยยะทางด้านจิตใจ ในทางปฏิบัติก็คือ เหมือนภาษาอีสานโบราณ คือ อยากกินข้าวให้ไปทิ้งใส่ลานหิน หมายถึงให้ไปใส่บาตรทำบุญกะพระสงฆ์ อยากไปพระนิพพานให้ไปแก้ผ้าขึ้นที่วัด หมายถึง แก้ผ้าห่อพระคัมภีร์ที่เก็บรักษาไว้ในหอไตรเพื่อนำมาศึกษา มีผ้าลายห่อคัมภีร์ ที่เรียกอย่างนี้เพื่อให้เกิดการฉกฉวย

ดร.แสวง นิลนามะ ได้แสดงทัศนะในแง่พุทธศิลป์ไว้ว่า การสร้างอุโบสถกลางน้ำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีคุณค่ามากสว่นกระแสสมัยใหม่ เน้นตรงความโดดเด่น คุณค่าของความโดดเด่นไม่เหมือนใคร พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อบุญญันทภิกขุ) ท่านตั้งใจสร้างให้เป็นอุโบสถกลางน้ำ ท่านตั้งใจสร้างให้ไม่เหมือนใคร ยกตัวอย่างวัดท่าน วัดบุญญานันทารามที่ศาลาของวัดไม่มีพระพุทธรูปองค์นี้ จะมีผนังและเจาะเป็นรูปพระพุทธรูป หากถ้ำตั้งอุโบสถบนพื้นทั่วไปเปรียบเสมือนยังอยู่บนโลกียสุข ท่านสร้างให้มีนัยยะของการตีความในเชิงพุทธศิลป์ด้วยในเชิงปฏิบัติด้วย เชิงพุทธศิลป์สร้างให้โดดเด่นแตกต่างจากอุโบสถทั่วไป ในทางปฏิบัติถ้าหากมีใครมาถามท่านทำไมถึงสร้างอุโบสถกลางน้ำ ท่านจะได้มีมติในการอธิบาย ถ้าสร้างอุโบสถทั่วไปคงไม่ต้องการอธิบาย ถ้าหากมีความแตกต่างกันจะได้มีมติของการอธิบาย ไม่ใช่สื่อความหมายออกมาทางด้านพุทธศิลป์อย่างเดียวจะต้องสื่อไปถึงด้านจิตใจด้วย อย่างน้อยการเข้าไปชมอุโบสถควรต้องได้ความรู้สักอะไรกลับเข้ามาบ้าง เช่น การเข้าชมอุโบสถตอนกลางวันจะมีเงาสะท้อนของตัวอุโบสถจากดวงอาทิตย์สะท้อนลงน้ำ ชมอุโบสถตอนกลางคืนเปิดไฟจะเห็นเงาสะท้อน ยิ่งดูในคืนจันทร์เพ็ญจะมีความหมายทางตีความต่างกันไป มีอาจารย์ท่านหนึ่งตีความหมายว่าหมายถึง นัยยะปรมัตถธรรมคือพระนิพพาน สมมุติสังขะ ซึ่งแล้วแต่ละบุคคลจะตีความกันไป นั่นคือมติของพุทธศิลป์ที่สะท้อนมาให้สามารถที่จะอธิบายเพื่อเอามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาจิตใจให้ยิ่งขึ้น แม้แต่ภาพรอบๆอุโบสถ พาไลด้านนอก ในตัวอุโบสถ มีมติของประวัติศาสตร์ทางพุทธ ประวัติศาสตร์สังคม ประวัติศาสตร์บุคคล มากมายอยู่ในนั้น มีประวัติศาสตร์ทางความคิดของพระพรหมมังคลาจารย์ (ท่านบุญญันทภิกขุ) ว่าท่านให้วาดภาพอะไร ยกตัวอย่างว่า แม้แต่หมี่แพนด้า ยังตีความหมายได้ว่า

หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยและจีน ความสัมพันธ์ของศาสนาพุทธเถรวาทกับมหายาน เมื่อเรามองเห็นเป็นสุนทรียภาพ^๓

๔.๒. คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำในด้านจิตใจ

อุโบสถกลางน้ำเป็นศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยสายตา ที่ให้เกิดแรงกระตุ้นและตอบสนองด้านจิตใจ เป็นตัวแปรค่าและกำหนดความงาม ความประณีต เรื่องราว และประโยชน์ต่อสังคม การรับรู้คุณค่าเหล่านี้ รับรู้ได้ด้วยอารมณ์ความรู้สึกของแต่ละบุคคล เกิดเป็นความรู้สึกประทับใจ ความอึ้งอัมตะใจในคุณค่าที่ได้เห็น ฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงใช้ศิลปะ เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง คุณค่าเชิงพุทธมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑.) คุณค่าในการยกระดับจิตใจ เมื่อมนุษย์ได้ชื่นชมความงามของศิลปะ มนุษย์จะมีจิตใจเข้มแข็งและละเอียดอ่อน งานศิลปะให้ทั้งความงามความรู้สึกถึงความดีงาม และจริยธรรมอย่างลึกซึ้ง เป็นการจรรโลงจิตใจให้ผ่อนคลายจากความเคร่งเครียด และพัฒนาสุขภาพจิตใจให้ดีขึ้น

๒.) คุณค่าต่อผู้ชมและสังคมไทย ศิลปะเป็นสิ่งที่สื่อความงามและความรู้สึกไปให้ผู้ชมง่ายได้ง่าย โดยเบื้องต้นเป็นคุณค่าทางจิตใจในการชมความงามของเส้น สี แสง เงา และองค์ประกอบ ให้คติธรรม แนวคิดในการดำรงชีวิตและรักษานบธรรมเนียบประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์

๓.) คุณค่าทางพระพุทธศาสนา อุโบสถไทยสถานที่ประกอบพิธีอุปสมบทของชายไทยเพื่อสืบทอดทายาททางพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่คู่สังคมไทยไปอย่างยาวนาน อุโบสถกลางน้ำ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย สร้างมาเพื่อให้มีการประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นนิสิตในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ นั่นคือการสวดปาติโมกข์ในวันอุโบสถที่เป็นข้อบัญญัติในพระพุทธศาสนา ซึ่งการมีอุโบสถดังกล่าวนี้คือไม่ต้องให้พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ต้องลำบากในวันที่ลงอุโบสถในระหว่างภาคเรียนสามารถกระทำกิจกรรมได้ภายในมหาวิทยาลัยเลย

๔.) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ อุโบสถกลางน้ำ ได้กลายเป็นสถานที่แนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดที่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครนั่นก็คือพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะที่อำเภอวังน้อยนั้น เมื่อแวะมาเที่ยวที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถเข้ามาสักการะพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญมาจากประเทศศรีลังกา และท่องเที่ยวต่อโดยการเยี่ยมชมอุโบสถกลางน้ำได้

^๓ สัมภาษณ์ ดร.แสวง นิลนามะ อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๕.

๕.) คุณค่าทางศิลปกรรม อุโบสถกลางน้ำสะท้อนถึงลักษณะความงามและเอกลักษณ์เฉพาะของไทย ให้คงอยู่มหาวิทยาลัย ทรงความเป็นศิลปะบอกผ่านทางรูปแบบสถาปัตยกรรมอันวิจิตรบรรจงของช่างไทย

เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖ พระมหาเจริญ สุทธิญาณเมธี ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กล่าวขอประทานกราบขอพระคุณ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (สถิตย์ อนุสโม) คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนกลาง วัดพิชยญาติการาม ที่เมตตามาเป็นประธานในพิธีส่งมอบอุโบสถกลางน้ำ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (สถิตย์ อนุสโม) เปิดเผยว่า อุโบสถกลางน้ำแห่งนี้เป็นปณิธานสุดท้ายของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ) ที่ต้องการสร้างประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่พุทธศาสนิกชนรุ่นหลัง ถึงขนาดลั่นวาจาว่า "อุโบสถกลางน้ำไม่เสร็จ ท่านปัญญาไม่ตาย" หลังจากที่หลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๐ พระธรรมวิมลโมลี (รุ่น ชีรปญโญ) อดีตเจ้าคณะภาค ๑๗ อดีตหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๙ อดีตเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ พระอารามหลวง ได้สานต่อปณิธานของหลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ ก่อสร้างอุโบสถกลางน้ำจนแล้วเสร็จ พระเดชพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาเถรฯ ท่านสาธุชนทั้งหลาย งานพิธีส่งมอบอุโบสถกลางน้ำขนาดใหญ่ที่สุดในโลก จะยิ่งใหญ่และสมบูรณ์ที่สุด ถ้าววันนี้ พระธรรมวิมลโมลี (รุ่น ชีรปญโญ) ผู้สืบสานมโนปณิธานสร้างอุโบสถหลังนี้จนแล้วเสร็จ มายืนอยู่ ณ จุดนี้ด้วย แต่น่าเสียดายที่ท่านต้องมาจากไปก่อนวัยอันควร ขอดวงวิญญาณของพระเดชพระคุณอาจารย์ จงสู่สุคติเถิด^๔

มุมมองความรู้สึกในด้านจิตใจของบรรพชิต ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาในรูปแบบของการบวชเป็นบรรพชิต และทำนุบำรุงศาสนาโดยการใส่ใจศึกษาปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ให้ความคิดเห็นถึงคุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำในด้านจิตใจไว้หลายท่าน จากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญทางพระพุทธศาสนาถึงเรื่องนี้ สามารถเรียงลำดับความคิดเห็นตามความรู้สึกของแต่ละท่านได้ดังนี้

พระครูปลัดมรรต วรมงคล คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แสดงความคิดเห็นในเรื่อง คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำในด้านจิตใจ ไว้ว่า อุโบสถกลางน้ำนอกจากเป็นที่ทำสังฆกรรมของพระสงฆ์ในด้านการสวดปาติโมกข์ในด้านการบวช คนที่ต้องการบวชจะต้องเป็นคนดี บำเพ็ญสมณะธรรมเพื่อเข้าถึงนิพพาน แง่ของจิตใจผู้ที่ไปบวช ในแง่ของฆราวาสที่ไปอุโบสถกลางน้ำเพื่อเข้าไปกราบไปไหว้ นั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรมในอุโบสถกลางน้ำ ซึ่งเป็นการพัฒนาจิตใจให้สะอาดสว่างสงบยิ่งขึ้น แม้กระทั่งการประชุม

^๔ ชาวทั่วไทย, (๖ ก.ค. ๕๖), "ส่งมอบอุโบสถกลางน้ำปณิธานสุดท้ายหลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ" เดลินิวส์, [ออนไลน์], ๔ย่อหน้า, แหล่งที่มา : <http://www.dailynews.co.th/thailand/217222>. [๒๘ กันยายน ๒๕๕๖].

วิชาโลกก็ได้ใช้ที่นั่น นั่นก็คือการพัฒนาทางด้านจิตใจให้คนทั่วไปเหล่านี้มีจิตใจสะอาดสว่างสงบ เพราะฉะนั้นทางด้านจิตใจมันจะได้เยอะมากเลย เพราะว่าแต่ละคนทีไปนั่นล้วนไปทำสมาธิไปสวดมนตร์ไปไหว้พระ ชมความงดงามของพระพุทธรูป จิตใจเค้าก็สงบร่มเย็น สุขสบาย

ผศ.ดร.ชายชาติ พัทธษรณาคม รองคณบดีคณะครุศาสตร์ แสดงความคิดเห็นในเรื่องคุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำในด้านจิตใจ ไว้ว่า เมื่ออุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรม เวลาพระท่านจะใช้ทางมหาวิทยาลัยมองเห็นตรงนี้ว่าถ้าเผื่อว่าพระมาอยู่กันมากๆ ถ้าหากไม่มีที่สำหรับให้พระท่านทำสังฆกรรม ดูไม่ถูกต้องนักและอาจจะถูกครหาได้ จำต้องมีวัดและต้องมีอุโบสถ ที่นี้การสร้างอาจดูแปลกไปจากที่เคยกระทำกันมา เนื่องจากทุกที่ที่ต้องสร้างวัดก่อนสร้างอุโบสถ แต่ที่นี้สร้างอุโบสถก่อนตามความประสงค์ของผู้สร้าง ส่วนวัดนั้นมีเนื้อที่อยู่แล้วแต่ยังไม่ดำเนินสร้าง ที่นี้ในเรื่องทางด้านจิตใจ แน่นนอนอยู่แล้วชาวพุทธเราต้องมีศรัทธารวมใจการที่ได้มาอุโบสถ อุโบสถกลางน้ำต่อไปจะได้ทำเรื่องการบวชเพราะตอนนี้เริ่มมีการมาบวชสามเณรเยอะ เป็นศรัทธารวมทางด้านทางจิตใจได้เป็นอย่างดี

อ.แสวง นิลนามะ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แสดงความคิดเห็นในเรื่องคุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำในด้านจิตใจ ไว้ว่า ในด้านจิตใจสามารถตีความได้เยอะแยะ ยกตัวอย่างเช่นในนิทานอีสป ในมิติของการอธิบายภาพบางครั้งไม่ต้องไปเอาความจริง ยกตัวอย่างเรื่องหมีแพนด้าต้องมองทะลุให้ผ่านให้ได้ คุณภาพของการมองพุทธศิลป์แตกต่าง เราไปมองตามเนื้อไม้ไม่ได้ ตามแสงสีเสียงที่จัดให้ตรงนั้นไม่ได้ เพราะถ้ามองแค่นั้นไม่เห็นพระนิพพาน เหมือนเรามองดอกบัว ดิดที่เส้นลายแสงสีเสียงยอมไปไม่ถึงนิพพาน ยิ่งถ้าได้เห็นภาพพวกนั้นเสื่อมเมื่อไรยิ่งจะเห็นนิพพานเสื่อมเท่านั้น คนเราต้องมองผ่านมิติตรงนี้ให้ได้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เรื่องความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อวัตถุนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล ที่ไม่อาจวัดเป็นค่าของตัวเลขได้ แต่นำออกมาให้เห็นเป็นรูปร่างเหมือนการสร้างอุโบสถกลางน้ำได้ ถือว่าเป็นวัตถุที่มีค่ายิ่งในด้านพุทธศิลป์ เปรียบเสมือนตัวแทนพระพุทธศาสนาในยุคพุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี ที่ปรากฏให้ประชาคมโลกได้เห็นถึงความมีอยู่และคงอยู่ของพระพุทธศาสนา จากความคิดริเริ่มของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาหนันทภิกขุ) ถ่ายทอดออกมาให้เป็นผ่านประติมากรรมทางพุทธศิลป์ในรูปแบบของอุโบสถกลางน้ำ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำมีผลทางด้านจิตใจของกลุ่มบรรพชิตผู้เป็นพุทธสาวกที่ดูแลและศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ด้วยเช่นกัน

๔.๓. คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านความสามัคคี

ความสามัคคีเป็นการแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จ ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลนั้น ความสามัคคีต้องอาศัยความอดทน เสียสละ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในปัญหาด้วยกัน โดยต้องมีการทำงานร่วมกันด้วยความสม่ำเสมอ ความสามัคคีก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันและสามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้สำเร็จ

พระพรหมมงคลจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณันท์ภิกขุ) ริเริ่มสร้างอุโบสถกลางน้ำ โดยมีพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เป็นผู้รับสนองในการจัดสร้าง อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรูปปัจจุบัน ในขณะนั้นพระพรหมบัณฑิต ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “จากนาลันทาสู่มหาจุฬา”^๕ ว่า ในการนั้นยังไม่มีเงินสักบาทขณะที่รับโครงการนี้มาจากพระพรหมมงคลจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณันท์ภิกขุ) การสานงานการสร้างอุโบสถกลางน้ำได้กลายเป็นภาระหน้าที่ของพระพรหมบัณฑิต ที่จะต้องเป็นผู้กระทำให้สำเร็จ อุโบสถกลางน้ำอุปถัมภ์การก่อสร้างโดยพระพรหมมงคลจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณันท์ภิกขุ) และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ด้วยความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีส่วนร่วมในการก่อสร้าง ในด้านความสามัคคีแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ กล่าวคือ ความสามัคคีในด้านเงินทุนจากพุทธศาสนิกชน นับตั้งแต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดงานวันปิยมหาราชที่ท้องสนามหลวงเป็นแห่งแรกในปี พ.ศ.๒๕๔๕ หลวงพ่อท่านได้แสดงปาฐกถาก่อนทอดผ้าป่าทุกครั้ง โดยมีขันใบใหญ่วางไว้ตรงหน้าท่าน เหตุที่หลวงพ่อท่านได้เสนอให้คณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดงานวันปิยมหาราชในปี ๒๕๔๕ เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้ก่อสร้างสำนักงานใหญ่ที่วังน้อยมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ หลวงพ่อต้องการช่วยระดมทุนสร้างมหาวิทยาลัย อุโบสถมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเรียกว่า “อุโบสถกลางน้ำ” อุปถัมภ์การก่อสร้างโดยพระพรหมมงคลจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณันท์ภิกขุ) วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และคณะพุทธศาสนิกชนทั่วไป นอกจากนี้ยังรวมไปถึงความสามัคคีในด้านความสามารถของรับสนองโครงการ ซึ่งนั่นก็คือเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์องค์ต่อจากท่านปัญญา คือท่านพระธรรมวิมลโมลี (รุ่ง ธีรปัญญา) รับเอางานจากท่านปัญญามาสานต่อโดยการดำเนินการก่อสร้าง โดยอาศัยการออกแบบของ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิญญ์ สุวรรณศิริ ศิลปินแห่งชาติ ใช้เวลาการก่อสร้างและตกแต่งอยู่ประมาณ ๘ ปี ทั้งยังรวมความสามัคคีในด้านแรงงานกลุ่มบริษัทก่อสร้าง ในขณะที่ดำเนินการก่อสร้างอยู่นั้น หลวงพ่อบัณฑิตญาณันท์ภิกขุซึ่งใน

^๕ จากนาลันทาสู่มหาจุฬา, พิมพ์ครั้งที่ ๓ , โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, หน้า ๙๗.

ขณะนั้นสุขภาพท่านไม่ค่อยแข็งแรงแต่ท่านยังอุตส่าห์เข้ามาดูแลการก่อสร้างอุโบสถกลางน้ำอย่างใกล้ชิด

พระครูปลัดมารุต วรมงคล โคมบดี คณะครูศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แสดงความคิดเห็นในเรื่อง คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำใน ด้านความสามัคคี iva ว่า การสร้างอุโบสถกลางน้ำก่อนที่จะเป็นโบสถ์กลางน้ำได้จะต้องมีความ สมัคสมานสามัคคีไม่ว่าจะเป็นคนบริจาคนไม่ว่าจะเป็นคนที่ก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นช่างผู้ควบคุม งาน คนตรวจงานตลอดทั้งคนใกล้เคียงจะต้องมีความสามัคคีกันเพื่อจะมาสสร้างอุโบสถกลางน้ำ ให้ได้ อุโบสถกลางน้ำถ้าไม่มีความสามัคคีมันมาไม่สามารถสร้างได้ เพราะฉะนั้นผู้คนที่ต้องถื่นที่ดี ต่างถื่นที่ดี คณะจารย์นิสิตตลอดทั้งผู้บริจาคนเงินจะต้องให้ความสำคัญ อีกทั้งต้องมีความสามัคคี ซึ่งกันและกันจึงสามารถจะสร้างอุโบสถกลางน้ำได้ เมื่อสำเร็จเป็นตัวอุโบสถแล้วผู้คนที่เขาไป ไหว้พระสวดมนต์นั้นไปเป็นกลุ่ม การไปอย่างนั้นก็ต้องมีความสามัคคีกันถ้าไม่มีความสามัคคี กันก็ไม่สามารถไปด้วยกันได้ เพราะฉะนั้นอุโบสถกลางน้ำจึงเป็นเป้าหมายเป็นจุดศูนย์กลางใน การที่นำเอาทำให้คนไปจำนวนมาการไปนั้นก็เป็นความสามัคคีกันไปไหว้พระไปสวดมนต์ไป เจริญภาวนาเป็นสิบเป็นร้อยในอุโบสถกลางน้ำนั้น

ดร.แสวง นิลนามะ อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แสดงความคิดเห็นในเรื่อง คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำใน ด้านความสามัคคี iva ว่า ทางด้านความสามัคคี ต้องยอมรับว่าเรามองประชาธิปไตยใน พระพุทธศาสนา โดยมองผ่านพิธีกรรมของสงฆ์ เช่น บวช กฐิน โดยเฉพาะอุโบสถ สามพิธีต้องมี จันทานุมัติเป็นเอกฉันท์ เวลาทุก ๑๕ คำ ภิกษุทั้งหลายต้องลงปาติโมกข์รูปไหนไม่ลงต้องมอบ จันทะ การมอบจันทะนั้นคือความสามัคคี จุดประสงค์ไม่ใช่การทำปาติโมกข์ แต่คือการสามัคคี เพราะตอนสุดท้ายมีบทสวดอยู่ช่วงหนึ่งกล่าวถึง เพื่อความสามัคคี เพื่อความตั้งมั่นแห่งสงฆ์มี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนกฐินหรือการบวชเป็นประเด็นรอง กฐินมีปีละครั้ง การบวชซึ่ง มีไม่บ่อยครั้งนัก ปาติโมกข์ต้องมีทุก ๑๕ วัน ต้องเอาปาติโมกข์เป็นพื้นฐานของการสร้างสามัคคี กับพิธีกรรมส่วนอื่น ๆ กับการเป็นสถาบันสงฆ์ส่วนอื่น ๆ ต้องหล่อหลอมจากการลงปาติโมกข์ เพราะฉะนั้นมันต้องมีพื้นที่โดยเฉพาะ อุโบสถจึงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ส่วนหนึ่ง มีพัฒนาหล่อ หลอมจิตใจสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือความสามัคคีต้องทำที่นี้เท่านั้น ท่านถึงบอกว่ากุฎีมีหลายหลังได้ ศาลามีหลายหลังได้ วิหารมีหลายหลังได้ เมรุเผาศพบ้างวัดสร้าง ๒-๓ เมิน แต่อุโบสถต้องมีหลัง เดียวเพื่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สมมุติว่าจะสร้างอุโบสถใหม่ต้องทำพิธีขออนุญาต ส่วนที่ เป็นวัดในพุทธศาสนาจริง ๆ มีพื้นที่ที่เดียวเท่านั้น คือ อุโบสถ ถ้าเป็นศาลา วิหาร สามารถ ดำเนินการรื้อถอนหรือสร้างขึ้นใหม่โดยไม่ต้องขออนุญาต

๔.๔. คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

นอกเหนือจากพุทธบริษัท ๔ แล้ว ยังมีอีกหลายอย่าง que แสดงให้เห็นในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก การบรรพชาอุปสมบท วัดและสิ่งก่อสร้างสำคัญในวัด ซึ่งได้แก่อุโบสถ เมื่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้สร้างอุโบสถกลางน้ำทำให้คุณค่า และความสำคัญ ในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นแก่ชาวพุทธทั่วโลกเป็นที่ประจักษ์ กล่าวถึงอุโบสถกลางน้ำซึ่งเป็นสถานที่ประกอบอุปสมบทกรรมเพื่อเปลี่ยนสถานภาพของคฤหัสถ์ให้เป็นบรรพชิต เพื่อละทางโลกแล้วมุ่งปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสตามคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า^๖

พระครูปลัดมารุต์ วรมงคล คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แสดงความคิดเห็นในเรื่อง คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำในด้านความมั่นคงในพระพุทธศาสนา ไว้ว่า ในด้านความมั่นคงในพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วยบุคคลที่รักษาพระพุทธศาสนา คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้งสี่บริษัทนี้ เป็นคนที่รักษาความมั่นคงในพระพุทธศาสนาเอาไว้ให้ได้ การที่สี่บริษัทรักษาได้นั้นจะต้องมีเครื่องยึดโยงให้สี่กลุ่มเหล่านี้สามารถจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกันเพื่อสร้างความมั่นคง อุโบสถกลางน้ำถือว่าเป็นอุโบสถที่จะสร้างความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนาเพราะเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา และคนที่ไปไหว้พระสวดมนต์ แนนอนนั้นคือจะได้ความสามัคคีได้ความสบายใจในด้านจิตใจ ได้ดูด้านพุทธศิลป์ สิ่งที่ได้อต่อมาก็คือความมั่นคงของพระพุทธศาสนาเพราะว่าถ้าวันนี้เมื่อเกิดความซาบซึ่งเกิดความสามัคคีขึ้นมา ความมั่นคงในพระพุทธศาสนาจะตามมาใครจะมาทำลายทำลายทำให้พุทธศาสนาสะกอลนเหล่านี้จะต้องปกป้องทุกคน เพราะฉะนั้นอุโบสถกลางน้ำคือสร้างความมั่นคงให้พระพุทธศาสนาแม้แต่อุโบสถในพระพุทธศาสนาที่มีคนไปสร้างก็ถือว่าเป็นวัดที่ดีจะพลอยเป็นเครื่องที่จะร้อยให้ผู้คนเหล่านี้ได้รักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ถ้าหากว่าเราไม่มีอุโบสถพระพุทธศาสนาอาจจะมปัญหาทางด้านความมั่นคงได้ ถ้าหากเป็นจุดศูนย์รวมของชาวพุทธนอกจากที่วัดซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่กว้างยังไม่พอ แค่มมาถึงเพราะอุโบสถนั้นนอกจากจะใช้เป็นที่ไหว้พระสวดมนต์เป็นที่สวดพระปาติโมกข์ เป็นที่บวชพระแล้วก็ยังเป็นที่พักพิงที่บำเพ็ญศัลบำเพ็ญภาวนาของญาติโยมสิ่งเหล่านี้จะทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นโดยสรุปคือว่าอุโบสถกลางน้ำคืออาคารวัดที่ดีเป็นสิ่งก่อสร้างอันหนึ่งที่จะรวมไว้ซึ่งพุทธศิลป์รวมไว้ด้านจิตใจความสามัคคีและก็ความมั่นคงของพระพุทธศาสนาโดยมีอุโบสถกลางน้ำนี้เป็นศูนย์กลาง

^๖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของอุโบสถกลางน้ำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : บ.รพีพรรณ จก. ๒๕๕๖) หน้า ๑๐๓.

ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อันนี้เป็นเรื่องของคุณค่าและความสำคัญของอุโบสถกลางน้ำนั่นเอง

ดร.แสง นิลนามะ อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แสดงความคิดเห็นในเรื่อง คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำในด้านความมั่นคง ไว้ว่า มีเพียงแต่เรื่องอุโบสถที่เดียวทั้งราชอาณาจักรและศาสนจักรต้องพร้อมใจกระทำร่วมกัน คือ ทางฝ่ายศาสนจักรต้องขอพระราชทานวิสุงคามสีมาจากฝ่ายราชอาณาจักร เพราะว่า วิสุงคามสีมาคือเป็นพื้นที่ที่แยกมาจากเขตบ้านเมืองต่างหาก เพราะว่าในคำขอมีเรื่องวิสุงคามสีมา แปลว่า แยกต่างหาก แยกมาจากบ้าน หรือแม้แต่ตัวอุโบสถทำไมต้องมีผังลูกนิมิตทำไมที่อื่นไม่ต้องผัง เพราะว่าลูกนิมิตที่เป็นลูกหินขนาดใหญ่ ๙ ลูก ผังในดิน สมมติหากโดนระเบิดทำลาย ช่อฟ้า ใบระกาถูกทำลาย ลูกนิมิต น่าจะต้องยังคงเหลืออยู่ เหมือนครั้งสมัยโบราณ พวกนักโบราณคดีที่สามารถไปขุดหาสืบค้นได้เป็นหลักฐาน ฉะนั้นอุโบสถจึงมีนัยยะที่สำคัญเชื่อมโยงมาถึงความมั่นคงของพระพุทธศาสนาได้

๔.๕. คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ที่ได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา

โดยจะศึกษาในประเด็นเหล่านี้คือ (๑) คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาด้านพระวินัย (๒) คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาด้านพระสูตร (๓) คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากสังคมไทย

๔.๕.๑.คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาด้านพระวินัย

คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาด้านพระวินัย ของอุโบสถกลางน้ำ คือ ใช้เป็นสถานที่ในการประกอบสังฆกิจ ๔ ประการ ได้แก่ การสวดปาติโมกข์ การกรณีกฐิน การอุปสมบท และ อัพภาน หรือการสวดระงับอาบัติสังฆาทิเสสของภิกษุ การประกอบกิจทั้ง ๔ ประการถือเป็นสังฆกรรม และการกระทำทั้ง ๔ ประการถือเป็นพระวินัยของสงฆ์ พระวินัยหรือศีลของพระ เป็นสิ่งที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นข้อห้ามสำหรับพระภิกษุไม่ให้ประพฤติหรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียหรือเสียหายเกิดขึ้น พระวินัยที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ ไม่ใช่เป็นแค่เพียงข้อห้ามเท่านั้น แต่ในอีกสถานะหนึ่ง พระวินัยเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของพระองค์ที่พระองค์ทรงวางไว้เพื่อปกครองคณะสงฆ์หลังจากพระองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ดังนั้นความสำคัญในข้อนี้คือพระวินัยเปรียบได้ดั่งกับพระผู้มีพระภาคเจ้า เนื่องจากพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแต่งตั้งพระวินัยให้เป็นตัวแทนพระองค์ เพราะฉะนั้นความสำคัญของวินัย จึงมีความสำคัญอย่างที่สุด

๔.๕.๒.คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาผ่านพระสูตร

คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาผ่านพระสูตร ของอุโบสถกลางน้ำ พระสูตรเป็นที่รวบรวมพุทธพจน์คือดำรัสของพระผู้มีพระภาค เห็นได้จากภาพจิตรกรรมฝาผนังนั้น เนื้อหาที่เขียนมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ พุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดีและชีวิตไทย พงศาวดารต่าง ๆ

พุทธประวัติ คือ ประวัติของพระผู้มีพระภาค ยังมีเนื้อหาที่เป็นประวัติพระสาวก ประวัติสถานที่ เหตุการณ์และประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาหลังจากพระผู้มีพระภาคปรินิพพาน พุทธประวัติรวบรวมได้จากพระไตรปิฎกโดยเก็บเนื้อหาซึ่งกระจายอยู่ในพระวินัยบ้าง พระสูตรบ้าง มาจัดลำดับให้เป็นเรื่องราวติดต่อกันไปตามเหตุการณ์จริง นำเนื้อหาจากคัมภีร์อรรถกถาเข้ามาเสริมบ้างเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น

ทศชาติชาดก เล่าถึงการที่พระผู้มีพระภาคทรงเวียนว่ายตายเกิด ถือเอากำเนิดในชาติต่าง ๆ ได้พบปะผจญกับเหตุการณ์ต่างบ้างชั่วบ้าง แต่ก็ได้พยายามทำความดีติดต่อกันมาบ้างน้อยบ้างตลอดมา จนเป็นพระผู้มีพระภาคในชาติสุดท้าย กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ถือว่า เรื่องชาดกเป็นวิวัฒนาการแห่งการบำเพ็ญคุณงามความดี ของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ก็ได้

ไตรภูมิ หรือ ไตรโลก (หมายถึง สามโลก) ซึ่งเป็นคติเกี่ยวกับโลกสัจฐานตามความเชื่อในพุทธศาสนา ไตรภูมิประกอบด้วย กามภูมิ รูปภูมิ และอรุณภูมิ มนุษย์และเวไนยสัตว์ทั้งหลายจะต้องเวียนว่ายตายเกิดในไตรภูมินี้ จนกว่าจะสำเร็จมรรคผล เนื่องจากไตรภูมิเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนรก-สวรรค์ สอนให้คนรู้จักการทำความดีเพื่อจะได้ขึ้นสวรรค์ หากแต่ใครทำชั่วประพาศิตนผิดศีลจะต้องตกนรก

๔.๕.๓.คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากสังคมไทย

คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากสังคมไทย อุโบสถกลางน้ำออกแบบเป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ ซึ่งเป็นงานสถาปัตยกรรมไทย สถาปัตยกรรมไทยนั้น คือมรดกทางวัฒนธรรมอันสำคัญของชาติ เหตุเพราะสิ่งนี้เป็นผลงานรังสรรค์ที่เป็นภูมิปัญญาสั่งสมแห่งบรรพชนเรื่อยมานับแต่อดีตกาลนานมาแล้ว และมูลเหตุหรือจุดมุ่งหมายในของการสร้างประกอบไปด้วยภูมิปัญญาสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างจากการสร้างอาคารอื่นๆ ซึ่งอาจมีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรม แต่อาจมีคุณค่าในเชิงวัฒนธรรมไม่มากนัก เพียงไปอุโบสถกลางน้ำเพื่อท่องเที่ยวหรือทำบุญจะพบเห็นคุณค่าในเชิงวัฒนธรรมได้ทันที ยิ่งถ้าเป็นอาคารที่สร้างอย่างปราณีต หรือมีช่างชั้นเยี่ยมเสกสรรค์ด้วยแล้วความงาม ความศรัทธา จะปรากฏหรือสัมผัสได้ในใจของผู้ที่ได้ไปเยี่ยมชมเยือนได้ทันที

๔.๖. วิเคราะห์

นอกเหนือจากพุทธบริษัท ๔ แล้ว ยังมีอีกหลายอย่าง que แสดงให้เห็นในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก การบรรพชาอุปสมบท วัดและสิ่งก่อสร้างสำคัญในวัดซึ่งได้แก่ อุโบสถ เมื่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้สร้างอุโบสถกลางน้ำทำให้คุณค่า และความสำคัญ ในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นแก่ชาวพุทธทั่วโลกเป็นที่ประจักษ์ กล่าวถึงอุโบสถกลางน้ำซึ่งเป็นสถานที่ประกอบอุปสมบทกรรมเพื่อเปลี่ยนสถานภาพของคฤหัสถ์ให้เป็นบรรพชิต เพื่อละทางโลกแล้วมุ่งปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสตามคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า^๗

๔.๖.๑.วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสร้างอุโบสถกับหลักคำสอนด้านความดำรงมั่นของศาสนา

พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ในสังคมไทยจนมาถึง ๒,๖๐๐ ปีนั้น แสดงถึงความดำรงมั่นในพระพุทธศาสนาของสังคมไทยมาเป็นอย่างดี ปกตินิยมทำบุญตักบาตรในทุกเช้าของวันธรรมดา ในชนบทยังสามารถเห็นคนไปทำบุญฟังเทศน์ฟังธรรมในวันพระ ถึงแม้แต่ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนายังพบว่าคนไทยจำนวนมากเข้าวัด ปฏิบัติธรรมกันอย่างมากมาย

เครื่องมือในการปกครองสงฆ์ไม่ว่าจะเรียกว่า “ศีล” หรือ “สิกขาบท” หรือ “ปาติโมกข์” อยู่ในลักษณะเป็น “จาริตตะ” และ “วาริตตะ” วิเคราะห์ได้ว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงชี้ให้ทำหรือห้ามไม่ให้ทำอาจมีกรณีตัวอย่างเกิดขึ้นแล้วหรือยังไม่เกิดก็ได้ เห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะกรณีศีลที่มานอกพระปาติโมกข์ เช่น ในกรณีที่มียุงมาก ทรงอนุญาตให้ใช้มุ้ง หรือในกรณีที่สถานที่จุงกรมต่ำ ทรงอนุญาตให้ถมพื้นที่ให้สูงขึ้นเพื่อไม่ให้น้ำท่วม ในกรณีที่มึนเมาของหอม ดอกไม้มาถวายภิกษุ ทรงอนุญาตให้รับของหอมแล้วเจิมไว้ที่บ้านประตูหน้าต่าง รับดอกไม้แล้ววางไว้ที่ด้านหนึ่งในวิหาร เป็นต้น ปาติโมกข์สังวรศีล หมายถึงศีลที่เป็นสิกขาบท ที่ชื่อว่า “ปาติโมกข์” เพราะทำบุคคลผู้รักษาศีลให้รอด ให้พ้นจากทุกข์ในอบายเป็นต้น ในที่นี้น่าจะหมายถึงเอสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแก่ภิกษุสงฆ์ พระปาติโมกข์มี ๒ ประการ คือ (๑) โอวาทปาติโมกข์^๘ (๒)อาณปาติโมกข์^๙ คำว่า “โอวาทปาติโมกข์” หมายถึงข้อบังคับที่มีลักษณะเป็นคำสั่งและคำสอน มี ๓ ตอน คือ

^๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของอุโบสถกลางน้ำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : บ.รพีปรณ จก. ๒๕๕๖) หน้า ๑๐๓.

^๘ ที.ม.(ไทย) ๑๐/๙๐/๕๓., ขุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๙๓-๑๙๕/๔๙-๕๐

^๙ วิ.ม.(ไทย) ๔/๑๓๓/๒๐๙,๑๕๐/๒๒๘

ตอนที่ ๑ ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นธรรมเฝ้าบาปอย่างยิ่ง ท่านผู้รู้ทั้งหลายกล่าว
นิพพานว่ายอดเยี่ยม ผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่ชื่อว่าปราชญ์ ผู้เบียดเบียนผู้อื่นไม่ชื่อว่าสมณะ

ตอนที่ ๒ ความไม่ทำบาปทั้งสิ้น ความทำกุศลให้ถึงพร้อม ความทำจิตของตน ให้ผ่องใส

ตอนที่ ๓ ๑.) ความไม่กล่าวให้ร้าย ๒.) ความไม่ทำร้าย ๓.) ความสำรวมในพระปาติโมกข์
๔.) ความเป็นผู้รู้ประมาณในภัตตาหาร ๕.) ที่นั่งที่นอนสงัด ๖.) ความประกอบเอื้อเฟื้อในอธิจิต

ส่วน “อาณานาปาติโมกข์” หมายถึงข้อบังคับที่เป็นบทบัญญัติอย่างชัดเจน สิกขาบท
ที่มาในพระปาติโมกข์ทั้งหมดทั้งของภิกษุสงฆ์และของภิกษุณีสงฆ์ แม้บทบัญญัติบางอย่างที่มี
บทกำหนดโทษไว้ชัดเจนก็อนุโลมเข้าในอาณานาปาติโมกข์ด้วย เมื่อมีการบัญญัติสิกขาบทชัดเจน
พระพุทธเจ้าทั้งหลายจะทรงหยุดแสดงโอวาทปาติโมกข์ ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์แสดงเฉพาะ
อาณานาปาติโมกข์ ความจริง สาเหตุที่ไม่ทรงแสดงปาติโมกข์ด้วยพระองค์เองหลังจากที่ทรง
บัญญัติสิกขาบทแล้วนั้น ไม่ได้หมายถึงจะทรงมอบภาระให้ภิกษุสงฆ์รับผิดชอบ แต่ทรงคำนึง
ความสำคัญและความบริสุทธิ์แห่งโอวาทปาติโมกข์ พระผู้มีพระภาคทรงกระทำอุโบสถ ยก
ปาติโมกข์ขึ้นแสดงเฉพาะในที่ประชุมสงฆ์บริสุทธิเท่านั้น เมื่อภิกษุมีจำนวนมากขึ้น เป็นการยาก
ที่จะมีเฉพาะผู้บริสุทธิ์ทั้งหมดในที่ประชุมสงฆ์ จึงทรงผ่อนคลายเป็นการกระทำอุโบสถและ
ยกพระปาติโมกข์ขึ้นแสดง

พระวินัยคืออายุของพระพุทธศาสนา ในคราวก่อนที่จะเริ่มทำปฐมสังคายนา พระ
มหากัสสปะได้ปรึกษากับพระเถระผู้เข้าร่วมทำสังคายนาแล้วเห็นพ้องต้องกันว่า “จะดำเนินชำระ
สังคายนาพระวินัยก่อน เพราะพระวินัยเป็นอายุของพระพุทธศาสนา พระวินัยจัดว่าเป็นอายุของ
พระพุทธศาสนา เมื่อพระวินัยยังดำรงอยู่ พระศาสนาซึ่งว่ายังดำรงอยู่ ดังนั้น จึงขอสังคายนา
พระวินัยก่อน”^{๑๐}

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การทำปาติโมกข์นั้นต้องทำภายในอุโบสถเท่านั้น การสร้างอุโบสถ
จึงเป็นการรองรับการทำปาติโมกข์ของเหล่าพระสงฆ์ การสร้างอุโบสถกลางน้ำจึงเป็นการดำรง
ซึ่งอายุของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้ตั้งมั่นอยู่ได้ตราบเมื่อพระวินัยยังคงอยู่ พระวินัย
เป็นอายุของพระพุทธศาสนา อุโบสถซึ่งต้องมีสำหรับการทำปาติโมกข์นั้นช่วยให้
พระพุทธศาสนาดำรงตั้งมั่นอยู่ได้

^{๑๐} พระมหาสมจินต์ สมมาบุญโญ,พศ.ดร., พระวินัย : กฎเกณฑ์และคุณค่าทางสังคม, [ออนไลน์]

แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=473&articlegroup_id=97 [๕ มี.ค.๒๕๕๗]

๔.๖.๒.วิเคราะห์ความสำคัญในด้านเป็นศาสนวัตถุ

ศาสนวัตถุเป็นหนึ่งในองค์ประกอบ ๑ ใน ๗ ขององค์ประกอบของศาสนา^{๑๑} ศาสนาวัตถุของพุทธศาสนาหรือสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา หมายถึง สถานที่ที่ปรากฏในพุทธประวัติ อันได้แก่ สังเวชนียสถาน หรือสถานที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา อันได้แก่ วัด อุโบสถ วิหาร เจดีย์ ศาลาการเปรียญ หอไตร เป็นต้น

ศาสนาพุทธมีศาสนสถานสำคัญ คือ วัด โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองวัด เป็นสถานที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา เป็นที่พำนักของพระภิกษุ และเป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ซึ่งพุทธศาสนิกชนนิยมไปกราบไหว้บูชา และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ งานในพระศาสนา ล้วนเป็นสื่อเชิงสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นศิลปะหรือสถาปัตยกรรม หากเปรียบรูปที่ปรากฏเป็นกาย การกำหนด ความหมายก็เป็นเสมือนใจ ถึงแม้ว่ากาย คือตัวรูปทรงจะเสื่อมสลายพังไปก็ตาม แต่ใจคือความหมายที่ถูกกำหนดขึ้น อย่างเช่น อุโบสถในเขตสีมาลึกลงไปแปดหมื่นสี่พันโยชน์และสูงขึ้นไปในอากาศแปดหมื่นสี่พันโยชน์ ตราบไฉยังไม่มีการสวดถอนก็ยังคงสภาพเป็นอุโบสถอยู่เหมือนเดิม ศาสนสถานนั้น พุทธศาสนิกชนทุกคนถือว่าเป็นเจ้าของร่วมกันจึงต้องช่วยกันดูแลรักษาทำนุบำรุงให้คงอยู่ ทั้งยังต้องช่วยกันพัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้นไป แม้ไม่ใช่หน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรงก็ตาม เมื่อความเสียหายจะเกิดขึ้นต่อสาธารณสถานหรือศาสนสถาน ย่อมเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันแก้ไข เพราะผลเสียหายที่เกิด ย่อมส่งผลกระทบมาถึงทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลักการดูแลรักษาที่ได้ผลมากที่สุดคือ หมั่นตรวจสอบหรือตรวจตราดูแลเนื่อง ๆ จะทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หากเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมจะได้รับแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ อีกทั้งยังเห็น ถึงช่องทางที่จะพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกด้วย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พระนิสิตของมจร.และพุทธศาสนิกชนนั้นคือ ศาสนบุคคล ผู้อาศัยศาสนพิธี เพื่อเชื่อมโยงนำชีวิตเข้าหา ศาสนธรรม แล้วเรียนรู้ศาสนธรรม นำไปสู่ ศาสนปฏิบัติ โดยมี ศาสนวัตถุ คือพระประธานในอุโบสถกลางน้ำของเป็นประจักษ์พยานทางรูปธรรม ที่เห็นและจับต้องได้ เป็นประตูเริ่มแรกสำหรับการเริ่มต้น หรือสำหรับผู้เริ่มต้น เข้าหาพระศาสนา และมี ศาสนสถาน คืออุโบสถกลางน้ำเป็นสถานที่ประกอบกิจในพระศาสนา ดังนั้น โดยอาศัยองค์ประกอบต่างๆ ภาพรวมยอดของพระศาสนา จะปรากฏอยู่ที่ตัวศาสนบุคคลในพระศาสนา ที่ความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ที่ถูกต้องตรงตามธรรม ตรงตามวัตถุประสงค์แห่งธรรม ที่พระศาสดาทรงประทานไว้ คือ ความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ที่เรียบร้อย ไม่เป็นไปเพื่อก่อทุกข์โทษ ไม่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนตน และผู้อื่นให้ลำบากเดือดร้อน แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ความสุขอันยั่งยืน ของตนเองและผู้อื่น การมองภาพรวมของพระศาสนาได้ จะทำให้เข้าใจ

^{๑๑} วิกิพีเดีย, ศาสนา, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%B2> [๕ มี.ค.๒๕๕๗]

ประโยชน์และความจำเป็นขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกื้อกูลและส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงเป้าหมายของพระพุทธศาสนา โดยไม่แยกเป็นส่วนหนึ่งส่วนใด จะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม จุดสำคัญอยู่ที่การเชื่อมโยงองค์ประกอบของพระพุทธศาสนาให้ครบถ้วน ไม่หยุดหรือจบเพียงในส่วนศาสนพิธี ศาสนสถาน หรือศาสนวัตถุเท่านั้น แต่ควรพยายามเชื่อมโยงหรือยกระดับเข้าหาศาสนธรรม และศาสนปฏิบัติ โดยมีศาสนบุคคลเป็นแกนกลางในการประสานทุกส่วนเข้าด้วยกัน เนื่องจากทุกองค์ประกอบล้วนมีส่วนสำคัญทั้งสิ้น การมองภาพพระศาสนาในประเทศไทยด้วยความเข้าใจในองค์ประกอบเหล่านี้ จะทำให้สามารถประยุกต์และประสานวิถีไทยให้ได้รับประโยชน์จากพระพุทธศาสนา จนพัฒนาศาสนบุคคลให้มีคุณภาพ เพื่ออำนวยประโยชน์สุขให้กับประเทศและสังคมได้อย่างเต็มที่

สรุป

คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยได้ศึกษาในประเด็นเหล่านี้คือ

(๑) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านพุทธศิลป์ เรื่องความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อวัตถุนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล ที่ไม่อาจวัดเป็นค่าของตัวเลขได้ แต่นำออกมาให้เห็นเป็นรูปร่างเหมือนการสร้างอุโบสถกลางน้ำได้ ถือว่าเป็นวัตถุที่มีค่าอย่างยิ่งในด้านพุทธศิลป์ อุโบสถในสมัยโบราณท่านเปรียบเสมือนเรือหงส์ที่บรรทุกคนข้ามฝั่งแห่งความชั่วไปถึงฝั่งแห่งความดี คือมรรคผลนิพพาน บางที่อุโบสถมันมีเสาทั้งหมด แปดเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หรือเสากลม อาจแฝงด้วยความหมาย เช่น แปดเหลี่ยมอาจหมายถึงมรรค ๘ สี่เหลี่ยมหมายถึงอริยสัจ ๔ เสากลมอาจหมายถึง นิพพาน มีความหมายในแง่พุทธศิลป์เช่นกัน

(๒) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านจิตใจ แง่ของจิตใจผู้ ที่ไปบวช อุโบสถกลางน้ำนอกจากเป็นที่ทำสังฆกรรมของพระสงฆ์ในด้านการสวดปาติโมกข์ในด้านการบวช คนที่ต้องการบวชจะต้องเป็นคนดี บำเพ็ญสมณะธรรมเพื่อเข้าถึงนิพพาน ในแง่ของฆราวาสที่ไปอุโบสถกลางน้ำเพื่อเข้าไปกราบไปไหว้ นั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรมในอุโบสถกลางน้ำ ซึ่งเป็นการพัฒนาจิตใจให้สะอาดสว่างสงบยิ่งขึ้น

(๓) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านความสามัคคี การสร้างสามัคคีกับพิธีกรรมส่วนอื่นๆ กับการเป็นสถาบันสงฆ์ส่วนอื่นๆ ต้องหล่อหลอมจากการลงปาติโมกข์ ปาติโมกข์นั้นต้องมีทุก ๑๕ วัน ต้องเอาปาติโมกข์เป็นพื้นฐานของความสามัคคีในหมู่สงฆ์

(๔) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนา อุโบสถกลางน้ำถือว่าเป็นอุโบสถที่จะสร้างความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนา เพราะเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา มีเพียงแต่เรื่องอุโบสถที่เดียวทั้งราชอาณาจักรและศาสนจักรต้องพร้อมใจกระทำร่วมกัน อุโบสถกลางน้ำ อุปถัมภ์การก่อสร้างโดยพระพรหมมังคลา

จารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณันท์ภิกขุ) และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ด้วยความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีส่วนร่วมในการก่อสร้าง, ความสามัคคีในด้านเงินทุนจากพุทธศาสนิกชน

(๕) คุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ที่ได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาจากพระวินัย คือการทำสังฆกรรม, คุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากพระพุทธศาสนาจากพระสูตร คือ คำสอนที่แผ่มาในพุทธศิลป์ต่างๆ ทั้งพระพุทธรูป และจิตรกรรมฝาผนัง และคุณค่า และความสำคัญ ที่ได้รับจากสังคมไทย คือการสร้างอุโบสถกลางน้ำในแบบสถาปัตยกรรมไทย

(๖) สรุปวิเคราะห์ โดยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสร้างอุโบสถกับหลักคำสอนด้านความดำรงมั่นของศาสนา ว่าอายุของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยตั้งมั่นอยู่ได้ราบเมื่อพระวินัยยังคงอยู่ พระวินัยเป็นอายุของพระพุทธศาสนา อุโบสถกลางน้ำซึ่งต้องมีการทำปาติโมกข์นั้นช่วยให้พระพุทธศาสนาดำรงตั้งมั่นอยู่ได้ อีกประเด็นคือวิเคราะห์ความสำคัญในด้านเป็นศาสนวัตถุ ศาสนวัตถุเป็นหนึ่งในองค์ประกอบ ๑ ใน ๗ ขององค์ประกอบของศาสนา อุโบสถกลางน้ำ พระประธานในอุโบสถ รวมทั้งองค์ประกอบต่างๆ ในอาคาร ล้วนแต่เป็นศาสนวัตถุ มีพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและพุทธศาสนิกชน คือ ศาสนบุคคัล ผู้อาศัย ศาสนพิธี เพื่อเชื่อมโยงนำชีวิตเข้าหา ศาสนธรรม แล้วเรียนรู้ศาสนาธรรม นำไปสู่ศาสนปฏิบัติ